

תובנה בחינוך מהפרשה – פרשת ויחי

"ונפשו קשורה בנפשו"

מחובתנו כהורים הצריכים לגדל ולחנך ילדיהם להיות מחוברים בקשר בל יינתק עם ילדינו ורק בכך יוכלו להתקדם ולהתעלות בעזרת ה'. והדברים מפורשים בדברי רבינו בעל הטורים (בראשית מד, ל) על מה שנאמר שם, לאחר שמצאו את הגביע באמתחת בנימין, ביקש יהודה מיוסף לשחרר את בנימין אל אביו והוא עצמו ישב במקומו להיות עבד ליוסף, כי אם יעלה יהודה אל אביו, 'והנער איננו איתנו', אזי מה יהא על יעקב אבינו? הרי 'נפשו קשורה בנפשו'.

ופירש בעל הטורים כך: שתי פעמים (הוזכרה המילה 'קשורה') במסורה. כאן, ובפסוק "אָוֶלֶת קְשׁוּרָה בְּלֵב נָעֵר שֶׁבֶט מוֹסֵר יִרְחִיקָהּ מִמְּנוּ" (משלי כב, טו). כלומר, שהוא (בנימין, שנחשד על גניבת הגביע) נער, ואף אם לקח הגביע הוא מפני איוולתו הקשורה בו. ופירוש נוסף, מפני שאיוולתו קשורה בו, צריך שתהא נפשו קשורה בנפשו של אביו לחנכו.

יהודה טען ליוסף, שגם אם בנימין נתפס בקלקלתו והגיע עד הדיוטא התחתונה להיות גנב (כפי שהיה נראה באותה שעה), אך הדרך לחנך אותו היא על ידי ששיבהו לידי אביו, והקשר בין הנפשות הוא שיועיל להחזירו למוטב.

ולמדנו מדבריו כלל גדול ביסודות החינוך, ששלמה המלך, החכם מכל אדם, גילה בחכמתו כי "אָוֶלֶת קְשׁוּרָה בְּלֵב נָעֵר" – כל נער באשר הוא, קשור וחבוי בתוכו איוולת ושטות, והדרך לסלק אותם היא רק על ידי שינפשו קשורה בנפשו'.

הדרך להתיר את קשר האיולת אינה בגערה ובריחוק אלא רק על ידי קירוב הלבבות והנפשות, נתינת חום והענקת עידוד.

ונשאלת השאלה, הרי בפסוק נאמר ששבט המוסר ירחיק את האיולת מלב הנער, ואיך קבע בעל הטורים שאם נפשו של הברך תהא קשורה בנפשו של האב, זהו הדבר אשר ירחיק את האיולת?

אלא שאם אין נפש האב קשורה בנפש הברך, אז אכן אין מה שירחיק את האיולת מליבו של הנער מלבד שבט המוסר. אך אם אנו קושרים את שני הפסוקים יחד, ורוצים ללמוד מדרכו של יעקב אבינו ע"ה אשר עליו נאמר הפסוק "ונפשו קשורה בנפשו", הרי שאין צורך בשבט מוסר אלא די בקירוב, אהבה, התעניינות וכל מה שנכלל בגדר "נפשו קשורה בנפשו" וביאורו כמו שנאמר לגבי דוד ויהונתן (שמואל א, יח): "ונפש יהונתן נקשרה בנפש דוד ויאהבהו יהונתן כנפשו", קשר נפשי כזה יש בכוחו להסיר את האיולת.

עד כמה הדבר מחייב... על מנת להוציא את האיולת ה"קשורה" בליבו של הנער, צריך שתהיה נפשו "קשורה" בנפשו של אביו.

מידע חשוב חיוני להכרת נפש התלמיד

ומעתה נבוא לנקודה חשובה נוספת בנושא הקשר האמיץ והחשוב שיהיה בין הבית למסגרת הלימודים. עד כאן עסקנו בשני פרמטרים מהותיים, האחד - לימודי חשיבתי קוגניטיבי אותו מספק על דרך הכלל מקום הלימודים, תלמוד התורה או הישיבה וכיוצא. והשני - החלק החווייתי והרגשי אותו בדרך כלל מקבל הילד מהבית. וביחד, דהיינו ע"י הרמוניה משותפת של שני החלקים הללו בעולמו, נוצר בניין יפה וטוב, ומונח על יסוד חזק של נפש הילד, בדרך ואופן גדילתו הרצויה.

אך בעצם יש כאן עניין נוסף, והוא - העברת מידע חיוני מהבית/ההורים למקום הלימודים/המחנך, בכדי שתהיה את הרגישות הנצרכת לעניין, ונציין כמה דוגמאות לדבר.

חובת הכרת הרקע המשפחתי

למד אצלי בחור שעל אף הכישרונות הברוכים שלו, התנהג מאוד בילדותיות. הוא היה צוחק מכל שטות, מופנם, ואהב את הפינה שלו.

פתחתי עמו בשיחה כאשר בין הדברים עלתה השאלה, מה לפי דעתו כדאי לעשות בכדי להרים אותו. להפתעתי הוא סיפר לי שהכל התחיל אצלו בכיתה ה', מאז שהמשפחה עברה משבר כאשר ל"ע נפטר לו אח קטן בגיל שנה. בנוסף, גם אחיו קיבל זאת באופן קשה והיום הוא היפראקטיבי הנצרך לטיפול תרופתי.

ולמדנו מכאן עד כמה מוטלת חובה ואחריות לכל מחנך לדעת ולהכיר את הרקע המשפחתי לפני שהוא ניגש לטפל בתלמיד באופן מעשי.

הבחור היה במשבר 4 שנים

מעין זה נתקלתי פעם בבחור עם הפרעה התנהגותית, והיו ניכרים אצלו הרבה ניגודים, מצד אחד רצה מאוד לעזור ולתת בצורה מופלאה, ומאידך היה מסוגל לצעוק, להציק ואפילו להתאכזר כלפי הסביבה שלו.

כששוחחתי עם אחד הרבנים (לא מהישיבה) שהיה עם המשפחה בקשר, סיפר לי שהוא בקשר עם האבא ולצערנו המשפחה עברה תקופה קשה של ארבע שנים שבהם האמא היתה חולה מאוד ומטופלת בהקרנות ל"ע, למותר לציין שרבדים שונים יש בעומד מאחורי המילים "ונפשו קשורה בנפשו" והדוגמאות בזה הן לרוב.

בברכת שבת שלום ומבורך

מיכאל זכריהו